

केबीवर्गीय भाज्यावरील रोगांचे नियंत्रण

पानांवरील पांढरे फेड हा बुरशीजन्य रोग असून अलब्युरो कॅन्डिड नावाच्या बुरशीमुळे होतो. १० ते २५ अंश सें.ग्रे. तापमानात या रोगाचा प्रसार जास्त प्रमाणात होतो. या रोगाची बुरशी पर्णरंध्रांमधून रोपाच्या पानांमध्ये प्रवेश करते व पानांमध्ये वाढते. त्यामुळे मुरुवातीच्या कडात या रोगाची वाढ होताना पानाच्या वरच्या व खालच्या बाजूवर फेड आल्यासारखे दिसतात. कालांतराने हे फेड फुल्यानंतर त्यातून चमकदार पांढऱ्या रंगाची धुकटी आलेली दिसते. ही धुकटी म्हणजे या बुरशीचे बीजाणू असतात. असे बीजाणू हवेद्वारे अगदी सहजपणे एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी वाहून नेले जातात व अशाप्रकारे निरोगी रोपास या रोगाची लागण होते.

रोप क्लेमडोणे - हा बुरशीजन्य रोग असून या रोगाची लागण पेशीयम व रायड्रोक्टेनिया नावाच्या बुरशीच्या प्रजातींमुळे होते. नर्सरीमध्ये या रोगाचे प्रमाण खूप जास्त प्रमाणात आढळून येते. या रोगाची बुरशी मातीमध्ये सुप्त अवस्थेत असते. रोपे अंकुरित होताच तिची लागण रोपांना होते व अशी रोपे मत्तल होऊन पडतात. यालाच रोप क्लेमडोणे असे म्हणतात.

नियंत्रण - या सर्व प्रकारच्या रोगांच्या एकात्मिक नियंत्रणाकरिता पुढील उपाय फायदेशीर आहेत.

नर्सरीमध्ये रोपे तयार करताना रोगप्रतिकारक जातीचा वापर करावा. रोपांवर येणाऱ्या घाण्या रोगासाठी बीजप्रक्रिया करावी. त्यासाठी यांचे बियाणे ५० अंश सें.ग्रे. तापमान असलेल्या पाण्यामध्ये २५ मिनिटांकरिता ठेवावे. फ्लॉवर, नवलक्लेल, टर्नीप यांचे बियाणे ५० अंश सें.ग्रे. तापमानाच्या पाण्यामध्ये १५ मिनिटांकरिता ठेवावे व मग लागवडीसाठी वापरावे. गरम पाण्याच्या प्रक्रियेमुळे पानांवर येणारे छिदके हा रोग काही अंशी नियंत्रित होतो. नर्सरीमध्ये ज्या वाप्यांवर रोपे तयार करायची आहेत, अशा मातीचे निर्जंतुकरण करून मगच बियाणे टाकवे. वाप्यांमध्ये शेती अवजारे वापरण्यापूर्वी ती स्वच्छ व निर्जंतु आहेत ना, याची खात्री करावी. वाप्यांमध्ये बियाणे टाकताना ते जास्त दाट होणार नाही, याची काळजी घ्यावी. नर्सरी तणमुक्त ठेवावी. वाप्यांमध्ये पाणी साचणार नाही, याची काळजी घ्यावी. शेतजमिनीचे मूद परीक्षण वेळोवेळी करावे. जमिनीचा सामू ७.२ पेक्षा जास्त असावा. सामू कमी असेल तर कॅल्शियम लाइमचा वापर करावा. मूद परीक्षण अहवालानुसार जर मातीमध्ये मॅग्नेशियमची मात्रा कमी असेल तर कॅल्शियम डोलोमाइडचा वापर करणे उपयुक्त राहील. एकाच शेतजमिनीवर केबीवर्गीय भाज्या वारंवार घेऊ नयेत. शेतामध्ये रोपांवर पांढरे फेड आढळून येताना ०.२५ टक्के (एक लीटर पाण्यात २.५ ग्रॅम) सल्फर ८० टक्के किंवा डायथेन एम- ४५ याची फवारणी १० ते १२ दिवसांच्या अंतराने योग्यरितेने करावी. घाण्या रोग शेतात दिसताच २५० पी.पी.एम. स्टेप्टोमायसीन सल्फेट फवारणी १० ते १२ दिवसांच्या अंतराने २ ते ३ वेळा करावी. (उत्तरार्ध)

पालक लागवड

पालक ही अतिशय लोकप्रिय पालेभाजी असून या भाजीपाला पिकची लागवड वर्षभर करता येते. तसेच या भाजीपाला सतत मागणी असते. पालकवरील पोषणमुल्ये लक्षात घेता पालकची लागवड मोठ्या प्रमाणावर होणे आवश्यक आहे. पालकव्यथा भाजीत अ आणि क जीवनसत्त्वे भरपूर प्रमाणात असतात. तसेच प्रोटीन्स आणि कॅल्शियम, लागवडीसाठी लोह, फॉस्फस इत्यादी खनिजे भरपूर प्रमाणात असतात.

पालकचा उपयोग भाजी, आमटी, सूप, भाजी इत्यादींमध्ये करतात. पालकची भाजी काही प्रमाणात सारक आहे. **हवामान** पालक हे कमी दिवसांत तयार होणारे हिवाळी पीक असल्यामुळे महाराष्ट्रात व्हक उन्हाळ्याचे एक-दोन महिने वगळून वर्षभर पालकची लागवड करता येते. थंड हवामानात पालकचे उत्पादन जास्त येऊन दर्जा चांगला राहतो. तसेच तापमान वाढल्यास पीक लवकर फुलोत्यावर येते आणि दर्जा खालावतो. **जमीन** पालकचे पीक विविध प्रकारच्या जमिनीत घेता येते. खारवट जमिनीतही पालकचे पीक चांगले येऊ शकते.

ज्या खारवट जमिनीत इतर पिके येऊ शकत नाहीत, तेथे पालक घेता येते. सुधारित जाती पालक ऑल ग्रीन पुसा ज्योती, पुसा हरित या पालकच्या भारतीय कृषी संशोधन संस्था नवी दिल्ली येथे विकसित करण्यात आलेल्या सुधारित जाती आहेत. **लागवड** - महाराष्ट्रातील हवामानात पालकची लागवड जवळजवळ वर्षभर करता येते. **हंगामातील लागवड** - खरीप हंगामातील जून-जुलैमध्ये आणि रब्बी हंगामातील लागवड सप्टेंबर- ऑक्टोबरमध्ये केली जाते. भाजीचा सतत पुरवठा होण्यासाठी १० ते १५ दिवसांच्या अंतराने हत्त्या हत्त्याने बियांची पेरणी करावी. **पालक** हे कमी दिवसात तयार होणारे पीक असल्यामुळे जमिनीच्या मगदरानुसार योग्य आकाराचे सपाट वाफे तयार करून बी फेकून पेरणे आणि नंतर बी मातीत मिसळून हलके पाणी द्यावे. जमीन भारी असल्यास वापसा आल्यावर पेरणी करावी.

बरेच शेतकरी शेती करीत असताना सोबत विविध प्रकारचे जोडधंदे करतात. पशुपालन आणि कुक्कुटपालन आणि त्यानंतर नंबर लागतो तो शेळीपालन व्यवसायाचा. अलीकडे बरेच शेतकरी आता या तीन जोडधंद्यांव्यतिरिक्त ब्राह्मणपालन, ससेपालन इत्यादी व्यवसायाकडे मुद्दुध घेऊन आहेत. या जोडधंद्यांमुळे शेतकऱ्यांना शेतीसोबत एक आर्थिक उत्पन्नाचा चांगला स्रोत निर्माण होतो. या सगळ्या जोड व्यवसायांच्या यादीमध्ये आता असाच एक शेतोपूंक जोडधंदा पुढे येत आहे आणि तो म्हणजे बटेर पालन हा व्यवसाय हाच. अजून बऱ्याच शेतकऱ्यांनी बटेर पालनाबद्दल पुरेशी माहिती नाही. परंतु चांगले प्रशिक्षण आणि व्यवस्थित माहिती घेऊन जर हा व्यवसाय केला तर नक्कीच शेतकऱ्यांना या माध्यमातून कमीत कमी खर्चात आणि जागेत उत्पन्नाचा एक चांगला स्रोत निर्माण होईल. बटेर पालन व्यवसायाची माहिती जाणून घेऊ या ...

बटेर पालन व्यवसाय

बटेर पालन या व्यवसायाचा विचार केला तर पोल्ट्री फार्मिंग त्या तुलनेत त्याला खूपच कमी खर्च लागतो, परंतु या कमी खर्चात नमूद देण्याची क्षमता या व्यवसायात आहे. यामध्ये लक्षात ठेवण्याची गोष्ट म्हणजे आपल्या देशामध्ये बटेर पश्यांच्या

शिकारीवर बंदी आहे, परंतु तुम्हाला सरकारची परवानगी घेऊन हा धंदा करता येतो. यामध्ये बरेच शेतकरी आता बटेर पालन करीत असून जपानी लहान पक्षी अर्थात ब्रॅस बीडची निवड करीत असून त्याला परवानगी आहे. आता बटेर पश्यांच्या मांसाचा विचार केला तर ते कॅम्बडीच्या मांसाच्या तुलनेत जास्त चवदार आणि पौष्टिक तत्वांनी परिपूर्ण आहे. तसेच त्यामध्ये फॅटचे प्रमाण नगण्य असून ज्या लोकांना जास्त वजनाची समस्या आहे. असे लोक वजन कमी करण्यासाठी याच्या मांसाचा वापर आहारात करू

शक्तात. सध्याचा पण भारताचा विचार केला तर बटेर पालन हा व्यवसाय बिहार आणि उत्तर प्रदेश या राज्यांमध्ये खूप जोमाने वाढत आहे. तुम्हाला शेती करीत असताना जास्त यावर लक्ष देण्याची गरज नसून अगदी सहजरीत्या शेतकरी हा व्यवसाय करू शकतात. बटेर पक्षी हा आकाराने खूप लहान असून त्याला पाळण्यासाठी खूप कमी जागेची आवश्यकता असते. तसेच त्यांना परितक्क होण्यासाठी खूप कमी वेळ लागत असल्यामुळे शेतकऱ्यांना नक्केदेखील लवकर मिळतो. जर तुम्हाला बटेरचे एक आठवड्याचे लहान पक्षी विकत

घ्यायचे असेल तर ते २० रुपयांना मिळते. सात आठवड्यांपर्यंत संगोपन व्यवस्थित केल्यानंतर त्याचे वजन ३०० ग्रॅम जेव्हा होते, तेव्हा ते ५० रुपयांपर्यंत सहज विकले जाते. बटेर पश्याला प्रोड होण्यासाठी ४५ ते ५० दिवस लागतात. याची मादी लहान पक्षी अंडी घालू शकते. मादी एक वर्षात २८० ते तीनशे अंडी घालते. या अंड्यांमध्ये फॅट्स आणि लोहाचे प्रमाण जास्त असते. त्यामुळे बरेच लोक आहारामध्ये याचा वापर करीत असून आवडीने ते खातात.

पत्रा चाल प्रकरणी सत्ताबदलानंतर म्हाडाकडून वादग्रस्त तपशील सादर

गोरेगाव येथील पत्रा चाल प्रकल्पात तत्कालीन केंद्रीय कृषीमंत्र्यांनी बोलाविलेल्या बैठकीचा तपशील म्हाडा अधिकाऱ्यांनी उघड केली आहे. राज्यात महाविकास आघाडीचे सरकार होते तेव्हा ही बाब सक्रवसुली संचालनालयापासून दडवून ठेवण्यात आली होती. सत्तांतरानंतर ही बाब उघडकीस आली आहे. मुंबई गृहनिर्माण मंडळातील पुनर्वसन कक्षाचे कार्यकारी अभियंता प्रकाश सानप यांच्या पत्राचा उल्लेख करीत संचालनालयाने, शिवसेना नेते संजय राऊत यांचा या प्रकल्पाशी कसा संबंध आहे हे याबाबत खुलासा केला आहे. तत्कालीन केंद्रीय कृषीमंत्र्यांसोबत झालेल्या बैठकीचा हवाला आरोपपत्रात दिला आहे. या आरोपपत्राची प्रत 'लोकसत्ता'कडे आहे. ही कागदपत्रे ७ सप्टेंबर २०२२ मध्ये उपलब्ध झाल्याचा दावा संचालनालयाने केला आहे. त्यानुसार १२ ऑगस्ट २००६ रोजी यशवंतराव चव्हाण केंद्रात बैठक झाली. या बैठकीत तत्कालीन गृहनिर्माण सचिव

तसेच मुंबई गृहनिर्माण मंडळाचे मुख्य अधिकारी तसेच संजय राऊत व विकासाक विपुन ठक्कर उपस्थित होते. या बैठकीत संजय राऊत व इतरांनी, १९८८च्या शासन निर्णयाप्रमाणे ही योजना व्यवहार्य होऊ शकत नाही, याकडे लक्ष वेधले. त्यावर केंद्रीय कृषीमंत्र्यांनी, शासन निर्णयातील सुधारणांमुळे आर्थिक परिणाम काय होतील याचा आढावा घेतला. म्हाडा प्राधिकरणाने आपल्या स्तरावर हा प्रस्ताव मंजूर करावा व शासनाकडे पाठवावा, असे ठरले. त्यानंतर १० एप्रिल २००८ मध्ये म्हाडा, गोरेगाव सिद्धार्थ नगर सहकारी गृहनिर्माण संस्था, विकासाक मे. गुरू कन्स्ट्रक्शन प्रा. लि. यांच्या त्रिपक्षीय करार झाला, याकडे आरोपपत्रात लक्ष वेधण्यात आले आहे. या प्रकल्पाचे मूळ विकासाक विपुन ठक्कर हे नावापुरते होते. हा प्रकल्प नंतर वाधवान बंधूंच्या 'एचडीआयएल'कडे सुपुर्द करायचा होता. हेही एका आरोपपत्रात स्पष्ट करण्यात आले आहे. याचबरोबर आरोपपत्रात साक्षीदाराचा उल्लेख करण्यात आला आहे.

मांसाहारी खाद्यपदार्थांच्या जाहिरातींवर बंदी? पाहा न्यायालय काय म्हणाले

शांततेत आणि गोपनीय जीवन जगण्याच्या अधिकाराचे उल्लंघन होत असल्याचा दावा करून मांसाहारी खाद्यपदार्थांच्या जाहिरातींवर बंदी घालण्याच्या मागणीसाठी तीन जैन संस्थानी केलेली याचिका उच्च न्यायालयाने सोमवारी फेटाळली. अन्य नागरिकांच्या अधिकारांवर अतिक्रमण करण्याचा आग्रह का? राज्यघटनेची प्रस्तावना वाचली आहे. त्यात काही वचने आहेत, ती वाचली का? असा प्रश्नही न्यायालयाने यावेळी याचिकाकर्त्यांना विचारला. मांसाहारी पदार्थांच्या जाहिरातींवर बंदी घालण्याची मागणी काही नागरिकांना मांसाहारी पदार्थांच्या खायचे असतील तर त्यांना ते खाण्याचा अधिकार आहे. परंतु जे नागरिक शाकाहारी आहेत त्यांच्या घरात मांसाहारी पदार्थांचे कोणत्याही स्वरूपात प्रदर्शन करणे हे योग्य नाही. असे प्रदर्शन या नागरिकांच्या घटनात्मक आणि मूलभूत अधिकारांवर परिणाम करणारे असल्याचा दावा श्री विश्वस्त आत्मा कमल लक्ष्मिरीश्वरजी जैन

ज्ञानमंदिर ट्रस्ट, सेठ मोतीशा धार्मिक आणि चॅरिटेबल ट्रस्ट व श्री वर्धमान परिवार आणि व्यापारी ज्योतिंद्र शहा यांनी नव्हित याचिका करून केला होता. मुद्रित, इलेक्ट्रॉनिक माध्यमे, विविध संकेतस्थळे किंवा इतर कोणत्याही माध्यमांद्वारे मांसाहारी खाद्यपदार्थांच्या जाहिराती प्रसिद्ध करण्यास बंदी घालावी, मार्गदर्शक तत्त्वे आख्यायचे आदेश केंद्र तसेच राज्य सरकारला द्यावे, अशा मागण्या याचिकेत करण्यात आल्या होत्या. मांसाहारी खाद्यपदार्थांच्या पाकिटांवर 'मांसाहार करणे आरोग्यासाठी आणि पर्यावरणासाठी हानिकारक आहे'

न्यायालयाला सांगण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. त्यावर हीच तुमची मागणी आहे का? तुमचा इतरांच्या अधिकारांवर अतिक्रमण करण्याचा आग्रह का? असा प्रश्न न्यायालयाने केला. एखाद्या नागरिकाला मांसाहारी खाद्यपदार्थांच्या जाहिराती पाहायच्या नसतील तो टीव्ही बंद करू शकतो. आम्हाला या मुद्याकडे कायद्याच्या दृष्टीकोनातून पाहावे लागते. असे न्यायालयाने म्हटले. अशा प्रकारे बंदी घालण्याची तरतूद आहे का? राज्यघटना वाचली आहे का? असा प्रश्न न्यायालयाने विचारले. न्यायालयाच्या भूमिकेनंतर याचिकाकर्त्यांनी सुधारित याचिका करण्याची विनंती केली. त्यावरूनही न्यायालयाने याचिकाकर्त्यांना धारेवर धरले. सुधारित याचिका करण्यापेक्षा नवीन मुद्दे आणि नव्या मागण्यांसह याचिका करायला हवी, असे सुनावले. त्यानंतर याचिकाकर्त्यांनी याचिका मागे घेण्याची तयारी दाखवली. त्यावर याचिकाकर्त्यांनी याचिका मागे घेतल्याचे नमूद करून ती फेटाळण्यात आली.

